

INFORMÁCIA PRE OBYVATEĽOV OBCE O ZÁSADÁCH ČINNOSTI PRI OHROZENÍ NEBEZPEČNÝMI LÁTKAMI ZO STACIONÁRNYCH A MOBILNÝCH ZDROJOV OHROZENIA

Aby sme sa mohli včas a správne rozhodnúť musíme vedieť:

Čo je ohrozenie?

Ohrozenie je obdobie, počas ktorého sa predpokladá nebezpečenstvo vzniku alebo rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti.

Čo je mimoriadna udalosť?

Mimoriadnou udalosťou sa rozumie živelná pohroma, havária alebo katastrofa, ktorá ohrozuje život, zdravie alebo majetok.

Čo je mimoriadna situácia?

Mimoriadnou situáciou sa rozumie obdobie ohrozenia alebo obdobie pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti na život, zdravie alebo na majetok, ktorá je vyhlásená podľa zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva a počas ktorej sú vykonávané opatrenia na znižovanie rizík ohrozenia alebo postupy a činnosti na odstránenie následkov mimoriadnej udalosti.

- Uvedomte si, že najväčšiu hodnotu má ľudský život a zdravie a až potom záchrana majetku.
- Pamätajte na sebaochranu, poskytnutie prvej pomoci a vzájomnej pomoci v tiesni.
- Rešpektujte informácie poskytované prostredníctvom rozhlasu a televízie.
- Nerozširujte poplašné a neoverené správy.
- Nepodceňujte vzniknutú situáciu a zachovajte rozvahu.
- Netelefonujte zbytočne, aby ste počas mimoriadnej situácie nepreťažovali telefónnu sieť.
- Pomáhajte ostatným, najmä starým, chorým a bezvládnym ľuďom, postarajte sa o deti.
- Dodržiavajte pokyny pracovníkov civilnej ochrany a ďalších záchranných zložiek, orgánov štátnej správy a samosprávy

Mimoriadna situácia sa vyhlasuje a odvoláva prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.

Aké môže byť chemické ohrozenie?

Môže byť uskutočnené rozptýlením toxických chemických látok do životného prostredia v kvapalnom, plynnom, práškovom stave alebo použitím aerosólov, najmä v priestoroch vysokej koncentrácie obyvateľstva (dopravné uzly, obytné štvrte, futbalové štadióny, amfiteátre, nákupné strediská), alebo v objektoch a zariadeniach na hromadné zásobovanie (vodojemy, vodné zdroje, obilné silá, veľkosklady potravín, krmív a pod.).

Vplyv toxických chemických látok na živé organizmy spôsobuje ich poškodenie alebo smrť. U ľudí dochádza najmä k vyradeniu či poškodeniu centrálného nervového systému, dýchacích orgánov alebo zažívacieho traktu. Pluzgierotvorné látky spôsobujú bolestivé, ťažko sa hojace rany a odumieranie zasiahnutého tkaniva.

Aké môže byť biologické ohrozenie?

Spôsobujú pôvodcovia hromadných prenosných ochorení – baktérie, rickettsie, vírusy, plesne a proteínové toxíny,

- šírenie: - nainfikovanými prenášačmi (hmyz, hlodavce, divoko žijúce zvieratá),
- kontaminovanými práškami, kvapalinami alebo géľmi

– pastami, šírenými v tubách, ampulkách, listoch a balíkoch, injekciách, kontaminovaných potravinách, nápojoch a krmivách. Spôsobujú nákazlivé prenosné ochorenia ľudí a zvierat.

Aké sú príznaky chemického a biologického terorizmu?

Teroristické použitie toxických chemických látok a biologických prostriedkov je zákerné a ráta s oneskorenou reakciou na vzniknutú skutočnosť. Preto je dôležité včas rozpoznať príznaky použitia týchto prostriedkov.

Akým javom je potrebné venovať zvýšenú pozornosť ?

- počuteľným a viditeľným tlmeným výbuchom munície, po ktorých následne vzniká oblak aerosólu, šíriaci sa v smere prízemného vetra,
- drobným olejovitým kvapkám, jemnému poprašku, viditeľným na teréne s vegetáciou a na rôznych materiáloch,
- zjavnému plošnému poškodeniu a zničeniu vegetácie (nápadná zmena farby, uschnutie),
- známemu aj neznámemu hmyzu (vši, blchy, muchy, kliešte), ktorý sa v teréne pohybuje a šíri v nezvyklom množstve a ročnej dobe, uhynutým hlodavcom, neznámym predmetom a neidentifikovateľným obalom,
- vode v otvorených vodných zdrojoch - riekach, potokoch a rybníkoch – ktorá je nezvykle číra nakoľko pôsobením toxického chemickej látky boli zničené bežné drobné organizmy (dafnie, vodomerky, larvy a pod.),
- náhlým hromadným prenosným ochoreniam, ktoré sa bez zjavnej príčiny šíria medzi obyvateľmi a zvieratami, prejavujú sa príznakmi otravy (intoxikácie), zapríčiňujú hromadné poškodenia zdravia, úmrtia obyvateľov a úhyn zvierat.

VŠEOBECNÉ ZÁSADY PRI VYŽADOVANÍ POMOCI

a/ Čo robiť v prípade mimoriadnej situácie

- Rešpektujte informácie z oficiálnych zdrojov
- Nerozširujte poplašné a neoverené správy
- Upozorníte ohrozené osoby vo Vašom okolí
- Netelefonujte zbytočne
- Nepodceňujte vzniknutú situáciu
- Najväčšiu hodnotu má život až potom majetok
- Podriadiť sa pokynom záchranárov
- Pamätajte na sebaochranu, poskytnutie prvej pomoci postihnutým

Pred opustením bytu

- Uzatvorte prívod vody, elektriny, plynu
- Informujte susedov o vzniknutej situácii
- Uzatvorte a utesnite okná, dvere
- Pripravte si evakuačnú batožinu a improvizované prostriedky ochrany obyvateľstva
- Domáce zvieratá zásobte vodou a krmivom
- Uzamknite byt
- Dostavte sa na určené miesto podľa pokynov ObÚ
- Dodržiavajte pokyny orgánov zabezpečujúcich evakuáciu

Ak zistíte vznik mimoriadnej udalosti, ktorá ohrozuje život, zdravie, majetok alebo životné prostredie, okamžite volajte na telefónne čísla:

112 – linky pre poskytnutie pomoci občanom v tiesni a pre riešenie mimoriadnej situácie

158 - Policajný zbor (zasahuje pri dopravných nehodách, páchaní trestnej činnosti, ...)

155 – Záchranná zdravotná služba (zasahuje pri ohrození života a zdravia)

150 – Hasičský a záchranný zbor (zasahuje pri likvidácii požiarov, úniku nebezpečných látok, Pri oznamovaní vzniku mimoriadnej udalosti uveďte:

- 1. Vaše meno a číslo telefónu**
- 2. miesto odkiaľ voláte**
- 3. druh udalosti**
- 4. miesto udalosti, lokalitu**
- 5. rozsah udalosti**

Po ukončení hovoru počkajte na spätné volanie operátora príslušnej záchrannej zložky. Záchranné práce vykonávajú v prvom rade profesionálne základné záchranné zložky, ktoré sú na túto činnosť pripravené a adekvátne vybavené. Ak máte možnosť oznámiť uvedenú skutočnosť aj starostovi obce.

b/ Ako predchádzať vzniku mimoriadnych udalostí

- Zredukujte riziká vzniku požiaru vo vlastnom dome, na pracovisku, vo svojom okolí
- Udržiavajte voľné únikové cesty
- Ak vznikne požiar v budove, kde sa nachádzate, opustite budovu a volajte záchrannú
- Nikdy nepoužívajte pri úniku výťah
- Ak pocítite, že dvere sú horúce, neatvárajte ich, môže to znamenať požiar na druhej strane dverí
- Nikdy nevstupujte späť do domu, pokiaľ hasiči a ďalšie záchranné zložky neurčia jeho bezpečnosť
- Používajte certifikované elektrospotrebiče
- Dodržiavajte zásady bezpečnosti pri práci
- Svojou činnosťou neohrozujte seba ani iné osoby
- Nevyhľadávajte zdroje nebezpečenstva
- Informujte sa o možných zdrojoch rizík vo svojom okolí
- Rešpektujte varovné signály a pokyny zodpovedných orgánov

VAROVANIE OBYVATEĽSTVA

Varovanie obyvateľstva je jedno z najdôležitejších opatrení civilnej ochrany. Varovanie je vykonávané varovnými signálmi uskutočňovanými prostredníctvom sirén. Varovné signály sú následne dopĺňané hovorenou informáciou prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov. Ak zaznie varovný signál:

- nastáva mimoriadna situácia,

- podľa tónu signálu a dĺžky jeho trvania zistíte, pred čím vás varuje, počúvajte následnú hovorovú informáciu vysielanú rozhlasom, televíziou alebo hlásením mestského rozhlasu.

a/ Varovný signál: VŠEOBECNÉ OHROZENIE

Varovanie obyvateľstva pri ohrození alebo pri vzniku mimoriadnej udalosti, ako aj možnosti šírenia následkov mimoriadnej udalosti - 2MINÚTOVÝ KOLÍSAVÝ TÓN SIRÉN a následne reláciou v miestnych oznamovacích prostriedkoch

Kolísaším tónom sirén v trvaní dvoch minút sa počas vojnového stavu a počas vojny vyhlasuje aj ohrozenie v prípade možného nebezpečia alebo vzdušného napadnutia územia štátu. Slovná informácia pri takomto ohrození obsahuje vymedzenie územia, pre ktoré je ohrozenie vyhlásené a výraz „VZDUŠNÝ POPLACH“.

b/ Varovný signál: OHROZENIE VODOU

Varovanie obyvateľstva pri ohrození ničivými účinkami povodňovej situácie - 6-MINÚTOVÝ STÁLY TÓN SIRÉN

c/ Signál: KONIEC OHROZENIA

2-MINÚTOVÝ STÁLY TÓN SIRÉN BEZ OPAKOVANIA

! POZOR !

Každý druhý piatok v mesiaci sa o 12.00 hod. sa vykonáva preskúšanie prevádzkyschopnosti systémov varovania dvojminútovým stálym tónom sirén. O ďalších, nepravidelných skúškach mimo toho termínu bude obyvateľstvo informované oznamovacími prostriedkami obce (rozhlas, televízia).

Kde získať informácie o možnom ohrození a príslušných ochranných opatreniach. - Na koordinačnom stredisku integrovaného záchranného systému č. t. 112

ČO ROBIŤ, KEĎ ZAZNIE SIRÉNA ? (mimo doby pravidelného preskúšania sirén)

Pri pobyte mimo budovu - vyhľadajte čo najrýchlejšie úkryt, poprípade vstúpte do najbližšej budovy

Ak sa nachádzate v domácnosti - zhromaždite celú rodinu a byť neopúšťajte.

– Nesnažte sa vyzdvihnúť deti zo škôl a predškolských zariadení, bude o ne postarané.

– Vytvorte izolovaný uzavretý priestor

- uzavrite a utesnite okná, dvere a vetráky, odstavte klimatizáciu (netesnosti prelepte páskou, väčšie netesnosti môžete utesniť tkanivami namočenými vo vode s rozpustenými saponátmi). Uzavretím priestoru znížite pravdepodobnosť vlastného ohrozenia.

– Uhasťte otvorený oheň a iné spaľovacie zariadenia.

– Sledujte vysielanie miestneho rozhlasu (SRo – Slovensko 1 , STV 1) a riadte sa podľa vysielaných pokynov.

– Telefonujte len v súrnom prípade, nezaťažujte telefónne linky, najmä nevolajte čísla tiesňového volania.

– Postarajte sa o domáce a hospodárske zvieratá.

– Čakajte doma na ďalšie pokyny.

POZNÁMKA: Overte si, či vo vašej blízkosti nie sú ohrození starí ľudia, chorí, neschopní pohybu ! Postarajte sa o deti bez dozoru ! Pri akejkol'vek činnosti zachovávajúte pokoj a rozvahu

ČINNOSŤ V OBLASTI OHROZENEJ ÚNIKOM NEBEZPEČNÝCH LÁTOK

Nebezpečné látky sú prírodné alebo syntetické látky, ktoré svojimi chemickými, fyzikálnymi, toxikologickými alebo biologickými vlastnosťami samostatne alebo v kombinácii môžu spôsobiť ohrozenie života, zdravia alebo majetku. Všeobecne pod nebezpečnými látkami rozumieme chemické, rádioaktívne alebo biologické látky. Únik nebezpečných látok môže byť spôsobený deštrukciou stacionárneho zdroja nebezpečnej látky (výrobné zariadenie, sklad, zariadenie využívajúce nebezpečnú látku ako médium (napr. chladiarenské zariadenie), alebo z dopravného prostriedku pri preprave nebezpečnej látky (autá alebo železničné vagóny určené na prepravu nebezpečných látok).

Ohrozenie nebezpečnými látkami môže byť spôsobené aj teroristickým útokom.

a/ V prípade úniku nebezpečnej chemickej látky (alebo v prípade chemického terorizmu)

Keď zaznie varovný signál sirény:

Pri pobyte v budove

- zostaňte vo vnútri, prípadne sa ukryte v úkryte (ak je dostupný),
- vytvorte izolovaný uzavretý priestor - uzavrite a utesnite okná, dvere, vetráky, odstavte klimatizáciu,
- pripravte si improvizovanú ochranu dýchacích ciest, očí a odkrytých častí tela,
- zapnite rozhlas, televíziu a sledujte vysielanie,
- riadte sa podľa vysielaných pokynov, nepodceňujte riziko,
- pripravte si evakuačnú batožinu,
- telefonujte len v súrnom prípade, nezaťažujte telefónne linky,
- poskytnite pomoc chorým, postihnutým osobám, osobám neschopným pohybu, starším osobám, postarajte sa o deti bez dozoru,
- zachovávajúte rozvahu a pokoj,
- budovu opustíte len na pokyn.

Pri pobyte mimo budovu

– zachovajte rozvahu, zorientujte sa podľa situácie a rozhodnite sa pre opustenie priestoru ohrozeného nebezpečnou chemickou látkou

– vaše rozhodnutie je závislé od smeru vetra šíriaceho nebezpečnú látku zo zdroja úniku a vašej polohy; ak sa nachádzate v smere vetra a ste v časovej tiesni, okamžite vyhl'adajte úkrytie v budovách a postupujte ako pri pobyte v budove.

b/ V prípade úniku nebezpečnej biologickej látky (alebo v prípade bioterorizmu)

Pri podozrení z úniku alebo pri úniku biologickej látky resp. pri použití biologických prostriedkov postupujte tak, ako pri úniku nebezpečnej chemickej látky. Zvlášť treba:

- dôsledne dodržiavať karanténne hygienické, protiepidemiologické, protiepzootické opatrenia vyhlásené OÚ, zdravotníckou a hygienickou službou
- sledovať informácie o situácii poskytované miestnou samosprávou,
- pravidelne kontrolovať telesnú teplotu,
- hlásiť podozrenie z ochorenia, alebo zvýšený výskyt ochorení osôb a zvierat orgánom OÚ alebo spádovému zdravotníckemu zariadeniu, prípadne orgánom civilnej ochrany,
- obmedzovať pohyb mimo budovu a budovu opúšťať iba na nevyhnutný čas (napríklad nákup základných životných potrieb),
- priebežne uskutočňovať v rámci svojich možností dezinfekciu vo svojich bytoch a v domoch. Pri vyhlásení karantény platí zákaz zhromažďovania sa osôb a zákaz voľného pohybu mimo uzatvorených priestorov bez nasadených ochranných prostriedkov.

ČINNOSŤ V PRÍPADE ANONYMNÉHO OZNÁMENIA ULOŽENIA BOMBY

Anonymné oznámenie o uložení bomby sa často zameriava na vyvolanie strachu a paniky. Ako objekt sú zvolené priestory s väčším sústredením ľudí. Aj keď väčšinou ide o planý poplach, treba počítať s tým, že anonymná vyhrážka môže byť uskutočnená.

Ako konať

- **okamžite ohláste udalosť na linku tiesňového volania 112 alebo tel. č. 158** - ak sa udalosť týka budovy, kde sa nachádzate, okamžite opustite budovu a vzdialte sa čo najďalej od tohto priestoru, nepodľahnite vlastnej zvedavosti do budovy sa vráťte až na pokyn príslušného orgánu

PREVZATIE PODOZRIVEJ ZÁSIELKY

Po prevzatí listu, resp. balíka zvažte skutočnosti, ktoré Vás vedú k názoru, že ide o podozrivú zásielku. Takou môže byť napr. neočakávaná zásielka od neznámeho odosielateľa s podozrivým rukopisom, zapáchajúca zásielka alebo zásielka s podozrivým rukopisom. Po otvorení môže podozrenie vyvolať sypká hmota alebo výhražný text.

Ako konať

- **udalosť nahláste na linku tiesňového volania 112 alebo tel. č. 158** - podozrivú zásielku neotvárajte a netraste ňou - zásielku uložte do igelitového vrečka alebo iného vhodného obalu - opustite miestnosť, umyte si ruky

ZÁSADY SPRÁVANIA SA PRI DOPRAVNEJ NEHODE VOZIDLA PREPRAVUJÚCEHO NEBEZPEČNÉ LÁTKY

Ak ste účastníkom dopravnej nehody, pri ktorej došlo k úniku nebezpečnej látky:

- odstavte vozidlo, podľa možností mimo dosah pôsobenia nebezpečnej látky tak, aby zostala zachovaná priepustnosť komunikácie pre príchod záchranných zložiek,
- ak ste sa neočakávane ocitli v dosahu pôsobenia nebezpečnej látky zastavte motor vozidla a urýchlene opustite zamorený priestor, chráňte si dýchacie cesty vreckovkou,
- bez ohrozenia vlastného života zistite, čo sa stalo, v žiadnom prípade sa nepribližujte k havarovanému dopravnému prostriedku,

- oznámte nehodu operačnému stredisku integrovaného záchranného systému – 112 prípadne hasičskej a záchrannej službe č. t. 150, zdravotnej záchrannej službe č. t. 155, alebo polícii č. t. 158,
- nedotýkajte sa nebezpečnej látky ani predmetov, ktoré by mohli byť ňou kontaminované,
- po príchode záchranných zložiek sa riad'te pokynmi veliteľa zásahu alebo polície.

VŽDY PLATÍ !! - Ochranná maska a akákoľvek náhrada, slúži iba na únik z ohrozeného priestoru - Nebezpečná látka sa pri úniku šíri v smere vetra. - Opustenie ohrozeného priestoru voľte kolmo na smer vetra.

ČINNOSŤ PRI NUTNOSTI URÝCHLENÉHO OPUSTENIA OHROZENÉHO PRIESTORU

V prípade, ak musíte rýchlo opustiť priestor ohrozenia alebo sa nachádzate v uzatvorených priestoroch, vykonajte nasledovné opatrenia:

- Uzatvorte prívod plynu, vody a elektriny.
- Pripravte si a vezmite so sebou najnutnejšie veci (doklady, cenné veci malých rozmerov, lieky.....)
- Uzamknite byt, dom.
- Presvedčite sa, či vaši susedia vedia o vzniknutej situácii.
- V prípade, ak sa vo vašom okolí nachádzajú deti, starí alebo nevládni ľudia – pomôžte im. □ Sledujte rozhlas, televíziu, miestny rozhlas atď., kde sa dozviete informácie o možnom ohrození.
- Dodržujte pokyny osôb a príslušných orgánov, ktoré zabezpečujú evakuáciu.
- Použite prostriedky improvizovanej ochrany dýchacích ciest a povrchu tela.
- Priestor opúšťajte najkratšou cestou, podľa možnosti kolmo na smer vetra.
- Vždy zachovávajte rozvahu!

VŽDY PLATÍ !!!

- ŽE OCHRANNÁ MASKA A AKÁKOL'VEK NÁHRADA, SLUŽI IBA K ÚNIKU Z OHROZENÉHO PRIESTORU

- ŽE NEBEZPEČNÁ LÁTKA SA PRI ÚNIKU ŠÍRI V SMERE VETRA

- ÚNIK Z OHROZENÉHO PRIESTORU VOLTE KOLMO NA SMER VETRA

- ŽE SMER VETRA ZISTÍTE NAPRÍKLAD ZDVIHNUTÍM NAVLHČENÉHO PRSTA NAD HLAVU

IMPROVIZOVANÁ OCHRANA DÝCHACÍCH CIEST A POVRCHU TELA

Improvizované prostriedky individuálnej ochrany sú určené na ochranu dýchacích ciest a očí. Improvizované prostriedky individuálnej ochrany sa používajú najmä pri:

- presune osôb do úkrytov,
- úniku priestoru zamoreného nebezpečnou látkou,
- prekonávaní zamoreného priestoru,
- evakuácii obyvateľstva cez zamorené územie.

Základnými pomôckami k tomu sú: sáčok z plastickej hmoty, tkaniny zo sacieho a priedušného materiálu, pitná voda, zažívacia sóda, kyselina citrónová alebo stolný ocot. Pokiaľ ide o prostriedky ochrany povrchu tela, je vhodné použiť pre ochranu hlavy čiapku, klobúk, šál, kuklu tak, aby vlasy boli zakryté a pokrývka chránila tiež čelo, uši a krk. K ochrane celého tela sú vhodné pláštinky a odevy do dažďa a gumové čižmy alebo iná vhodná obuv, ďalej tiež rukavice (gumové, kožené).

Postup improvizovanej ochrany dýchacích ciest je nasledujúci: Tkanina (najlepšie froté) sa namočí do roztoku pripraveného z pitnej vody a zažívacej sódy pre prípad nebezpečnej chemickej látky kyslej povahy, pre prípad úniku amoniaku sa použije kyselina citrónová, resp. kuchynský ocot (na 1 liter vody dve polievkové lyžice zažívacej sódy, resp. octu alebo jednu polievkovou lyžicu kyseliny citrónovej). V núdzovom prípade je možné použiť len pitnú vodu, pretože veľká časť nebezpečných chemických látok je aspoň čiastočne rozpustná vo vode. Takto pripravená tkanina sa priloží na dýchacie cesty.

Pri použití improvizovanej ochrany je potrebné dodržiavať nasledujúce zásady:

- Celý povrch tela musí byť zakrytý.
- Všetky ochranné prostriedky je nutné čo najlepšie utesniť.
- Na dosiahnutie vyšších ochranných účinkov kombinujte viac ochranných prostriedkov, alebo použite odev v niekoľkých vrstvách.

Pri návrate zo zamoreného prostredia je potrebné odložiť všetok vrchný odev do igelitového vreca a dôkladne zaviazať. Pokiaľ je to možné, je potrebné sa dôkladne osprchovať, otrieť do sucha a obliecť sa do čistého, nezamoreného odevu.